

PRÒLEG

Enguany els Amics de l'Art Romànic, conjuntament amb el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), de l'Institut d'Estudis Catalans, i el Museu de Terrassa han dedicat aquesta taula rodona a debatre el sempre interessant i a la vegada polèmic tema de la història de les esglésies episcopals de Terrassa amb el títol de «Les esglésies de Sant Pere de Terrassa: de seu episcopal a conjunt monumental».

Les esglésies d'Ègara són per als arqueòlegs i historiadors de l'art un repte d'investigació. Estudiar uns edificis que tenen més de 1.500 anys d'existència sempre comporta una problemàtica molt complexa. En aquests darrers anys la historiografia ha estat a vegades contradictòria i, per consegüent, ha permès atribucions eclesiàstiques i cronologies constructives que han fet controvertida la història d'aquest conjunt arquitectònic. Les primeres notícies sobre obres fetes a les esglésies són les documentades a l'entorn del temple de Santa Maria (1611), conegudes pels escrits de Joan Arnella, però en realitat fins al final del segle XIX no es va realitzar una obra de conservació i restauració amb un criteri modern. Entre els anys 1895 i 1896 l'arquitecte diocesà Francisco de P. Villar va intervenir en el conjunt de les esglésies, especialment a Sant Pere, on descobrí el retaule de pedra.

L'obra de conservació i restauració de les esglésies d'Ègara fou continuada, ampliant la recerca amb una tasca arqueològica, per l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch. La investigació va valorar, amb els coneixements que es tenien en aquell moment, la totalitat del conjunt, especialment, a l'entorn de la piscina de Sant Miquel, documentada per l'erudit Fèlix Amat i confirmada per Puig i Cadafalch l'any 1906. Aquesta intervenció a l'església de Sant Miquel ha estat una de les més discutides en aquest llarg segle de treballs arqueològics i arquitectònics que han tingut com a finalitat l'estudi d'aquests temples. La tasca de Josep Puig i Cadafalch, continuada fins a aquests moments, ha estat un dels elements més positius de la valoració historiogràfica d'aquest efímer bisbat documentat des de l'any 450 fins al 700.

No hi ha dubte que hom pot documentar dos moments: el romà tardà i l'altmedieval o romànic. La canònica de Santa Maria de Terrassa, instaurada per sant

Oleguer, a començament del segle XII, i que va tenir continuïtat fins a darreries del segle XVI, aportà actuacions molt puntuals que no desfiguraren les edificacions romàniques. En arribar, hom visita les esglésies romàniques de Santa Maria i Sant Pere i la sempre complicada construcció de Sant Miquel, que defuig els esquemes arquitectònics del món romànic. Aquesta problemàtica motivà ja la convocatòria del «Simposi Internacional» celebrat a Terrassa l'any 1991. Amb l'inici d'una nova actuació arqueològica i arquitectònica i la redacció d'un nou Pla Director vam considerar escaient de convocar aquesta taula rodona, no per resoldre la problemàtica historiogràfica, sinó per intentar conèixer les noves orientacions que arqueòlegs i arquitectes ens poden aportar per a un millor estudi i per refer la complexa història d'aquest conjunt.

En pensar com podríem estructurar les intervencions d'aquesta taula rodona vam creure oportú que Domènec Ferran i Gómez, director del Museu de Terrassa, ens aportés una breu síntesi d'allò que representa el conjunt monumental per a l'art, la història i l'arquitectura de la ciutat de Terrassa. A Eduard Riu-Barrera se li encomanà de fer una recerca del coneixement que hom tingué d'aquestes esglésies entre els segles XVI i XX.

El Pla Director inclou dues vessants: l'arqueològica i l'arquitectònica. La tasca d'excavació arqueològica, iniciada l'any 1995, i continuada amb motiu del Pla Director, ha estat realitzada per Francesc Tuset i Antonio Moro, els quals de moment sols ens han pogut oferir unes primícies que auguren resultats científics importants. Pere Riera i Alfred Pastor tingueren ocasió de mostrar-nos un projecte, altament pensat, per bé que pot tenir algun retoc, en funció dels resultats de la recerca arqueològica.

S'haurien pogut cercar i ampliar nous temes per aportar a la taula rodona, però aquesta està cenyida a uns límits temàtics i temporals. No és un col·loqui o congrés, sinó una aportació puntual i concreta com és, en aquest cas, el Pla Director, el qual ha de permetre un millor coneixement del monument i a la vegada una visita més didàctica a les tres esglésies, record del bisbat d'Ègara.

A l'últim, no voldríem oblidar-nos d'agrair als participants i als assistents la seva col·laboració, cosa que ha fet possible la realització d'aquesta taula rodona, a la Biblioteca Central de Terrassa i a la seva directora, en particular, per oferir-nos aquest edifici, excel·lent mostra d'una arquitectura moderna, que combina espai i decoració.

L'èxit i la publicació d'aquesta II taula rodona ens obliga a continuar en aquesta línia de recerca i estudi, que és un dels objectius i finalitats dels Amics de l'Art Romànic.

M. TERESA MATAS I BLANXART
 Presidenta dels Amics de l'Art Romànic
 Maig de 2001